

Відгук офіційного опонента

на дисертаційну роботу Довженка Тимура Павловича на тему:
“Методика побудови системи активного управління чергою
пакетів буфера маршрутизатора в TCP/IP-мережах з
використанням REM-регуляторів”, що подана до захисту
на здобуття наукового ступеня кандидата технічних
наук за спеціальністю 05.12.13 – радіотехнічні пристрой та засоби
телекомунікацій

Актуальність теми дисертаційного дослідження

При некерованому зростанні обсягів трафіку в транзитних та кінцевих вузлах TCP/IP-мережі збільшуються черги у буферах маршрутизаторів, що призводить до перевантаження мережі, явища глобальної синхронізації TCP потоків, зменшення ефективної швидкості передавання даних та погіршення параметрів якості системи передачі даних.

Для запобігання негативним явищам, які пов'язані з переповненням черги пакетів використовують спеціальні методи активного управління чергою (Active Queue Management, AQM), які маркують кожний пакет в черзі відповідним чином, а при критичній заповненості буфера маршрутизатора – виконують скидання пакетів черги.

З огляду на викладене, тема дисертаційної роботи, яка присвячена удосконаленню методики підвищення показників якості системи управління чергою буфера маршрутизатора мережі TCP/IP на базі AQM-методів на сьогоднішній день є досить важливою і актуальною.

Структура та зміст роботи

Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів та висновків. Загальний обсяг дисертації становить 180 сторінок машинописного тексту, зокрема представлено 78 рисунків, 23 таблиці. Крім того, дисертація включає 1 додаток і список використаних джерел зі 110 найменувань.

У вступі обґрутовано актуальність дисертаційної роботи, сформульовано мету і завдання дослідження, викладено основні наукові та практичні результати, здобуті в роботі, а також основні положення, що виносяться на захист.

У *першому розділі* роботи наведено характеристики основних методик активного управління чергою, відмінності між активними (AQM) та пасивними (PQM) методами управління чергою, проведено порівняльний аналіз функціонування і моделювання мережі з використанням AQM-методик (RED, PI, REM).

В *другому розділі* було описано роботу регуляторів, побудованих на основі REM (Random Exponential Marking) методики, а також зроблені висновки про їх вплив на параметри маршрутизатора шляхом імітаційного комп’ютерного моделювання.

В *третьому розділі* представлено алгоритм реалізації нової, розробленої автором, AQM-методики з динамічно розщеплюваною характеристикою маркування/скидання пакетів на основі REM (REM algorithm with dynamic split feature – DSREM). Виконано повний факторний експеримент 2^3 для отримання прогнозуючої моделі по відкинутим та втраченим пакетам в мережі TCP/IP. Визначено адекватність отриманої моделі. Порівнюються дві методики активного управління чергою – REM і його модифікація DSREM та проводиться аналіз їх застосування при моделюванні на мережному симулаторі ns-2. Визначено ряд ключових переваг DSREM-методики над REM.

В матеріалі *четвертого розділу* роботи приведено структурну схему мережі TCP з DSREM-регулятором. Проведено імітаційне моделювання мережі TCP/IP із застосуванням REM та DSREM регуляторів та здійснено порівняння відповідних логарифмічних фазових та амплітудних характеристик для кожного з них. Результати моделювання засвідчують, що система з DSREM-регулятором є більш стійкою при значних флюктуаціях вхідного трафіку мережі.

В *додатках* до дисертаційної роботи наведено обрані програмні коди та відскановані акти впровадження.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій

Обґрунтованість та достовірність отриманих автором нових результатів, зокрема щодо дослідження якісних показників DSREM-регулятора в мережі TCP/IP, забезпечено коректним використанням апробованих математичних методів і підходів, які широко використовувалися в процесі дослідження, а

також підтверджено результатами імітаційного комп'ютерного моделювання в мережевому симуляторі ns-2 та в інтерактивній системі MATLAB.

Наукова новизна отриманих в дисертаційній роботі результатів полягає в тому, що:

1. Удосконалено методику активного управління чергою пакетів маршрутизатора. На відміну від існуючої REM-методики, DSREM має кращі показники стабільності роботи алгоритму, враховуючи особливості оброблення пакетів та їх взаємодії в черзі маршрутизатора, при цьому використано запропоновані автором коефіцієнти масштабу та стійкості.

2. Вперше запропоновано статистичні моделі прогнозування кількості відкинутих та втрачених пакетів для мережі TCP/IP з використання DSREM алгоритму, які дозволяють прогнозувати можливі втрати даних при перевантаженні мережної системи.

3. Набула подальшого розвитку модель регулятора черги маршрутизатора, яка включає новий алгоритм управління для DSREM-методики з поліпшеною характеристикою системи управління.

Повнота викладу наукових положень, висновків, рекомендацій в опублікованих працях

Всі результати дослідження, які отримані в дисертаційній роботі, опубліковані в 15 наукових працях, серед яких 8 статей в українських та зарубіжних фахових та наукометричних виданнях. Крім того, результати дисертаційної роботи були представлені на 7 конференціях.

Всі публікації, які вказані у списку опублікованих автором праць відповідають темі дисертації. Ступінь опублікованості результатів роботи є достатньою.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог. Автореферат повністю та ідентично розкриває основний зміст дисертаційної роботи, характеризує отримані результати, сформульовані висновки та рекомендації. Стиль викладення матеріалів забезпечує доступність їх сприйняття.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне застосування отриманих результатів можливе при проектуванні активних елементів телекомуникаційних мереж, зокрема при реалізації систем активного управління чергою, оскільки DSREM де-факто забезпечує найменші втрати пакетів TCP/IP-мережі серед усіх інших відомих AQM-алгоритмів та забезпечує стабільність мережних параметрів в широкому діапазоні вхідних навантажень. Розроблена автором статистична модель роботи даного алгоритму дозволяє аналізувати можливі втрати даних в умовах перевантаження мережі, що дає можливість зменшити необхідні затрати часу і інших ресурсів.

Зауваження до дисертаційної роботи

1. В першому розділі дисертації відсутні результати моделювання мережі при застосуванні методів пасивного управління чергами.
2. Моделювання мережі при застосуванні AQM-методів виконувалось при малій кількості вхідних потоків. При цьому не наведено результати моделювання мережі в парі із основними методами запобігання перевантаженням.
3. У другому розділі роботи проведено порівняння основних модифікацій REM-методу, проте модифікація REM із самоналаштуванням (STREM) порівнюється лише із основними AQM-методами.
4. В третьому розділі дисертації не вказано, яким саме якісним показникам переходного процесу повинно задовольняти значення логарифмічної фазової характеристики при знаходженні частоти ω для визначення коефіцієнта стійкості k_{st} .
5. З четвертого розділу роботи не зовсім зрозуміло, яким чином отримано передавальну функцію для REM.

Проте, наведені зауваження не змінюють загальну *позитивну* оцінку наукової значимості і практичної цінності дисертаційної роботи.

Висновки

1. Дисертаційна робота Довженка Тимура Павловича на тему “Методика побудови системи активного управління чергою пакетів буфера

маршрутизатора в TCP/IP-мережах з використанням REM-регуляторів” є завершеною науковою працею, що містить нові науково-обґрунтовані результати, важливі для подальшого розвитку систем передавання даних, які, у сукупності, розв’язують актуальне наукове завдання покращення характеристик систем активного управління чергою за рахунок вдосконалення існуючого методу випадкового експоненціального маркування пакетів буфера маршрутизатора та розроблення на його основі AQM-регулятора.

2. Структура дисертаційної роботи є обґрунтованою, за змістом робота відповідає паспорту спеціальності 05.12.13 – радіотехнічні пристрої та засоби телекомуникацій, а поданий автореферат об’єктивно і з необхідною повнотою відображає зміст і основні положення дисертації.

3. За науковим рівнем, практичною цінністю, апробацією та публікаціями дисертаційна робота Довженка Тимура Павловича на тему “Методика побудови системи активного управління чергою пакетів буфера маршрутизатора в TCP/IP-мережах з використанням REM-регуляторів” відповідає нормативним вимогам Кабінету Міністрів України згідно пп. 9, 11, 12 “Порядку присудження наукових ступенів”, а її автор – Довженко Тимур Павлович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.12.13 – радіотехнічні пристрої та засоби телекомуникацій.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри телекомуникацій

Національного університету

“Львівська політехніка”

д.т.н., професор

М.М. Климаш

Підпис професора Климаша М.М. засвідчує,

Вчений секретар

Національного університету

“Львівська політехніка”

Р.Б. Брилинський